

A large crowd of white 3D human figures, with a single red figure standing out in the center. The figures are arranged in a dense, grid-like pattern, creating a sense of a large group or society. The red figure is positioned slightly to the left of the center, drawing the viewer's eye.

KONFORMITA II.

(poslušnost vůči autoritě)

Mgr. Eva Richterová, Ph.D.

VLIV MENŠINY

Moscovici (1976) – co zvyšuje vliv menšiny?

Konzistence chování a názorů – systematické, koherentní a autonomní opakování vzorce chování vůči určitým podnětům

Autonomie

Flexibilita x rigidita (dogmatismus)

Sociální vliv

```
graph TD; A[Sociální vliv] --> B[Akceptace]; A --> C[Vyhovění]; A --> D[Poslušnost];
```

Akceptace

Člověk přijímá normy skupiny za své

Vyhovění

Změna chování v důsledku přímého požadavku jiné osoby

Poslušnost

Změna chování v důsledku přímého nařízení

POSLUŠNOST VŮČI AUTORITĚ

Páchají zlo jen zlí lidé?

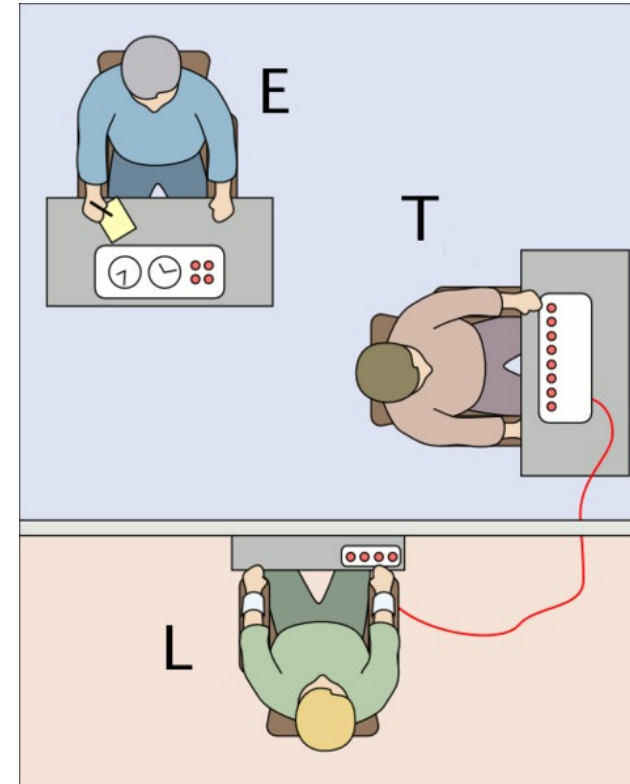
EXPERIMENT S. MILGRAMA (1974)

Design experimentu:

P.O. bylo sděleno, že tento výzkum má pomoci lidem zlepšit jejich paměťové schopnosti (čili jim byl prezentován altruistický cíl) a dále, že cílem je zkoumat vliv trestu na efektivitu učení.

P.O. přidělená role „učitele“, „žák“ byl spolupracovník experimentátora.

Žákovi byla přečtena dvojice slov, poté učitel vyslovil jedno slovo z této dvojice a žák měl doplnit to druhé.

„Učitel“ měl před sebou „generátor šoků“ s 30 tlačítky odstupňovanými po 15 voltech. Stupnice se pohybovala od 15 do 450 voltů. Tlačítka byla označena nálepkami „slabý šok“ „velmi silný šok“, „pozor: nebezpečný šok“. Rozpětí 435 až 450 V bylo označeno pouze jako „xxx“. „Učitel“ měl první chybu potrestat šokem 15 V a pak zvyšovat po 15 V za každou další chybu.

KDY UČITEL VYPOVÍ POSLUŠNOST

Odhad psychiatrů, studentů a dospělých střední třídy – „učitel“ se zastaví na 150 voltech

Realita – 65% učitelů pokračovalo až do maximální intenzity 450 voltů!! Nikdo se nezastavil pod úrovní 300 voltů.

Prosím vás, pokračujte.

Experiment vyžaduje, abyste pokračoval, prosím vytrvejte.

Je nezbytné, abyste pokračoval!

Nemáte na výběr, musíte pokračovat!

<http://www.youtube.com/watch?v=xOYLCy5PVgM>

POSLUŠNOST OVLIVŇUJE

Legitimita autority

Dohled (přímý/nepřímý)

Blízkost oběti

Existence mezičlánku (kovová mašina, další učitel)

Protichůdné příkazy

Vzor (někdo, kdo se vzepře příkazu)

Vývoj situace

- „neškodný“ začátek
- čím déle setrváváme v situaci, tím hůře se opouští
- rychlá změna podmínek (není čas na přemýšlení) – držíme se „definice“ situace podle druhých

Ideologie – konám ve jménu „vyšších cílů“

LIMITY EXPERIMENTU

NEETICKÝ!!!

Je to laboratorní experiment a není jasné, nakolik se dá generalizovat na reálný svět (identifikace s nepřírozenou soc. rolí – což může snižovat pocit zodpovědnosti P.O.)

POSELSTVÍ EXPERIMENTU

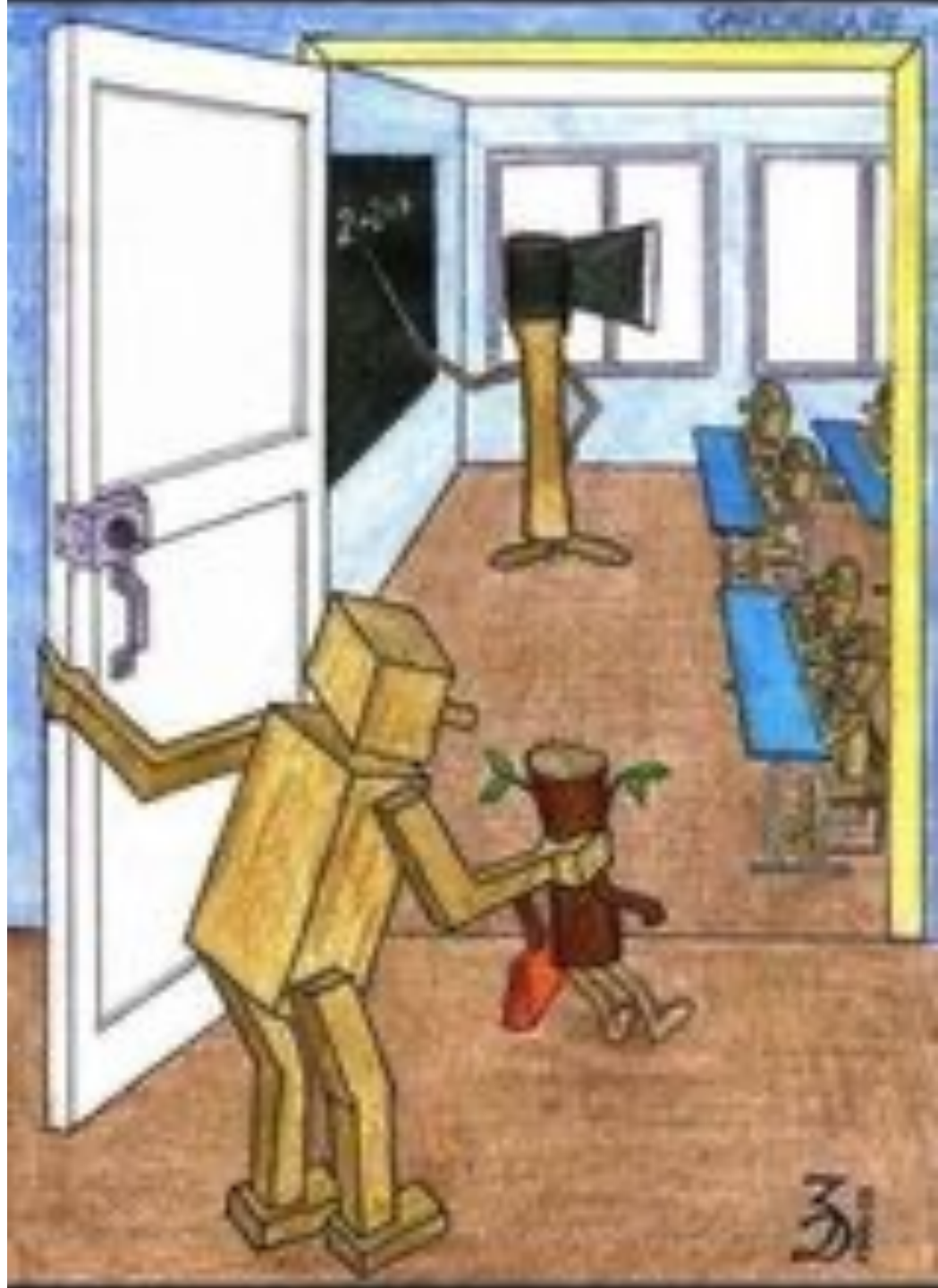
- a) **autorita na nás má větší vliv než jsme ochotni si přiznat,**
- b) **destruktivní poslušnost může být ovlivněna některými proměnnými (ale stěží ji dokážeme eliminovat zcela)**

INSTITUCIONÁLNÍ NORMY

Sociální normy vztahující se k určité instituci.

„Předepisují“, jak se chovat v určité ROLI, kterou jedinec v dané instituci zastává (určité chování je *očekáváno*).

STANFORDSKÝ VĚZEŇSKÝ EXPERIMENT

P. ZIMBARDO (1971)

Bylo vybráno 24 studentů – dobrovolníků, všichni byli psychicky vyrovnaní a zdraví jedinci, zastávající podobné hodnoty, podobný SE status. Experiment měl trvat dva týdny.

Náhodně byli rozděleni do skupiny „vězňů“ a „dozorců“. Dozorci byli poučeni o svých povinnostech a právech, s vězni bylo nakládáno podle předpisů reálného vězení (Palo Alto).

- Vězeň musí být zticha v době odpočinku, po zhasnutí světel, v průběhu jídla a vždycky, když je mimo prostory vězení
- Vězni se musí oslovovat čísly
- Vězni musí dozorce oslovovat 'Mr. Correctional Officer' („pane nápravný důstojníku“)
- Jakékoli pochybení v plnění pravidel může být potrestáno
- Vězni musí nosit uniformy.
- Dozorcům bylo řečeno, že se mají snažit jakýmkoliv způsobem zcela ovládnout "vězně", avšak nesmí použít fyzické násilí.

?SITUAČNÍ NEBO OSOBNÍ VLIV?

PRŮBĚH EXPERIMENTU

Nastavení proměnných – moc/bezmoc, svoboda/otroctví,
kontroly/vzpoury, identity/anonymity

Režim přesně kopíroval podmínky ve věznici

Musel být ukončen již po 6 dnech kvůli krutému zacházení s vězni.

LIMITY EXPERIMENTU

NEETICKÝ!!!

P.O. byly najaté a zaplacené – nedá se srovnávat s reálnou situací (např. koncentračními tábory)

Nízká velikost vzorku – reprezentativita??

Přeceňoval se vliv situace, i když byly patrné rozdíly v chování účastníků vyplývající z jejich osobnostních rysů.

POSELSTVÍ EXPERIMENTU

Význam základní atribuční chyby. I obyčejný člověk dokáže vlivem situace radikálně změnit své chování. Brutální zločiny proti lidskosti tedy nemusí páchat jen lidské zrůdy, ale běžní lidé, jsou-li k tomu dotlačeni okolnostmi.

Projevily se účinky hierarchie, skupinových jevů 'my vs. oni', deindividuace, tlak prototypu sociální role a očekávání, jak se mám chovat a cítit, přesunutí zodpovědnosti na roli, nečinnost.